

Kontakt andrzej.sprycha@wp.pl

Głoski syczące (s,z,c,dz) – zęby zamknięte, język za dolnymi zębami, usta szeroko jak do uśmiechu.

I. Ćwiczenia artykulacyjne

Ćwiczenia języka:

1. - wysuwanie języka do przodu;
2. - wysuwanie języka - raz szerokiego, raz wąskiego;
3. - ułożenie języka za dolnymi zębami;
4. - cofanie języka w głąb jamy ustnej;
5. - liczenie dolnych zębów czubkiem języka po wewnętrznej stronie;
6. - oblizywanie językiem wewnętrznej powierzchni dolnych zębów;
7. - dotykanie czubkiem języka wewnętrznej powierzchni dolnych siekaczy z równoczesnym wybrzmiewaniem głoski „e”;
8. - „wymiatanie śmieci” – energiczne wyrzucanie czubka języka zza dolnych zębów.

Ćwiczenia warg

10. - rozchylenie warg jak w uśmiechu – wargi płaskie, przylegają do zębów (zęby widoczne);
11. - rozciąganie warg do uśmiechu i wymawianie głoski „i”;
12. - naprzemienny uśmiech z pokazywaniem zębów, a następnie zasłanianie ich wargami;
13. - układanie ust do uśmiechu i powrót do pozycji neutralnej;
14. - gimnastyka warg i języka (wysuwanie języka do przodu, uśmiechanie się);
15. - wydawanie odgłosów z rozciągniętymi kącikami ust:
 - kozy – me, me
 - barana – be, be
 - kurczątka – pi, pi
 - śmiechu – hi, hi;- pokazywanie szerokiego uśmiechu, a następnie ściąganie ust, jak przy głosce „u”;
16. - naśladowanie głosu osiołka – powtarzanie na przemian głosek: i – u, i - u;
17. - naśladowanie sygnału karetki (straży, policji) - powtarzanie na przemian głosek: e – o, e – o.

II. Wywoływanie głosek syczących

- Zaczynamy od ćwiczeń w dmuchaniu wprost na wybrany przedmiot, przechodząc do dmuchania z równoczesnym ułożeniem ust do uśmiechu, aż po wybrzmienie „s” przy niezmiennym położeniu narządów mowy.
- Można wypowiadać przedłużone „e” i zbliżać zęby do siebie, by osiągnąć „s”.
- Można wykorzystać metodę przekształceń artykulacyjnych. Polega ona na przedłużonym wymawianiu „f” z równoczesnym odsuwaniem palcami dolnej wargi od górnych siekaczy.

- Innym sposobem przekształceń jest wybrzmiewanie „t”. Przedłużanie jej pozwala uzyskać „c”, a następnie „s”.

III. Utrwalanie

- a. sa, so, se, su, sy, asa, oso, ese, usu, ysy, as, os, es, us ys,
- b. za, zo, ze, zu, zy, aza, ozo, uzu, zzy, az, oz, ez, uz, yz
- c. ca, co, ce, cu, cy, aca, oco, ece, ucu, mycy, ac, oc, ec, uc, yc

sen, sok, sarna, sopel, stopa, słowik, sanki, samolot, samochód, basen, pasek, maska, pas, zupa, zabawa, zęby, muzyka, bazar, kazać, mazaki, kozaki, bez, cebula, cytryna, cekiny, cymbałki, pajacyk, kocyk, macki, koc, kolec, malec, palec.

Lubię jeździć na sankach. Jutro przyjadę samochodem. Miałam piękny sen. Bawiłaś się zabawkami. Lubię jeść zupę. Jedziemy na basen. Mama kupiła tacie pasek. Tata ugotował pyszną zupę. Zgubiłem swoje mazaki. Za domem rośnie bez. Dodałem cebulę do rosółu. Ośmiornica ma długie macki. W cyrku występuje pajac.

Głoski ciszące (ś, ź, ć, dź) - Podczas wymawiania głosek szeregu ciszącego, czubek języka spoczywa na dole jamy ustnej, tuż za dolnymi zębami. Jego środek jest uniesiony ku górze i przybliżony do podniebienia. Zęby są zbliżone do siebie.

I. Ćwiczenia aparatu artykulacyjnego.

- Liczymy czubkiem języka dolne ząbki od wewnątrz.
- Bawimy się w malowanie czubkiem języka dolnych ząbków również od wewnątrz.
- Próbujemy jak najmocniej dociskać języczek do dolnych zębów od wewnątrz.
- Zlizujemy miód czy dżem z wałka dziąsłowego dolnego (tuż za dolnymi zębami).
- „Przeciągający się kotek” – czubek języka opieramy o dolne zęby, a środek języka unosimy do góry do podniebienia.
- Mocno ssiemy landrynkę środkiem języka (można za pomocą szpatułki wskazać dziecku gdzie jest ten magiczny środek języka).
- Wymawiamy głośno: iiii, hihihihhi, ihi ihi ihi, jjjjjjja.
- Ćwiczymy wargi robiąc naprzemiennie „ryjki i uśmiechy” czyli u-i-u-i-u-i (przesadnie rozciągamy usta w uśmiechu).

II. Wywołanie

Na początek pokazujemy dziecku własną realizację głoski i jeszcze raz pokazujemy gdzie znajduje się język. Następnie prosimy dziecko, aby wspomagając się samogłoską [i], spróbowało powtarzać: isia, isio, isiu, isie, isi. Początkowe „i” warto lekko przeciągnąć.

III. Powtarzamy

cia, cio, cie, ciu, ci, acia, ocio, ecie, uciu, ici, ać, oć, eć, uć, ić, zia, zio, zie, ziu, zi, azia, ezie, uzio, izi, yzi, aż, oż, eż, uż, iż, hyż, ćia, ćio, cie, ciu, ci, acia, ecie, uciu, ici, ać, oć, eć, uć, ić, yć

Ślimak, siano, siadać, ślina, źdźbło, maślany, leśny, Kasia, październik, paż, ćma, kisić, pociąg.

Głoski szumiące (sz, ż, cz, dż) – usta ułożone w tak zwany dzióbek, język podniesiony do góry, dmuchamy na język, zęby delikatnie rozchylone.

I. Ćwiczenia aparatu artykulacyjnego

Ćwiczenia języka:

„liczenie ząbków” – dotykanie czubkiem języka górnych zębów po wewnętrznej stronie, podczas szerokiego otwierania jamy ustnej;

„mycie zębów” – oblizywanie językiem górnych zębów po wewnętrznej stronie przy zamkniętych, a następnie otwartych ustach;

„zaczarowany język” – przytrzymanie przez kilka sekund czubka języka na podniebieniu przy szeroko otwartych ustach;

„język malarzem” – język to pędzel, którego czubkiem dzieci mają naśladować malowanie różnych wzorów (kropek, kótek, linii, kwadratów, trójkątów);

„młotek” – wbijamy gwoździe w ścianę. Spróbuj zamienić język w młotek i uderzaj o dziąsła tuż za górnymi zębami, naśladując wbijanie gwoździa.

Ćwiczenia warg:

"ryjek świnki" - wysuwanie zaokrąglonych warg do przodu (zęby widoczne);

"całuski" - cmokanie ustami; , "zmęczony konik" - parskanie wargami;

"wąsy" - wysuwanie warg jak przy wymawianiu "u", położenie na górnej wardze słomki lub ołówka i próby jak najdłuższego utrzymania;

"straż pożarna" - wyraźne wymawianie samogłosek w parach: e-o oraz a-u;

"ryjek" - układanie warg w kształcie ryjka, a następnie ich rozsuwanie do uśmiechu.

II. Wywoływanie głosek szumiących

Wywoływanie głoski „sz”: W lustrze pokazujemy dziecku układ języka i warg. Polecamy zrobić to samo, tzn.:

unieść język za górne zęby (na wałek dziąsłowy), zęby złączyć a wargi zaokrąglić i wysunąć do przodu (ułożyć w "ryjek") W takim układzie polecamy dziecku wymawiać podczas wydechu przedłużone "sz....." Najpierw wywołujemy głoskę „sz” a następnie

powinny także uaktywnić się pozostałe głoski „ż” i „cz”. Wymawiamy je przy takim samym ułożeniu aparatu mowy.

III. Utrwalenie

- a. sza, sze, szo, szu, szy, asza, oszo, esze, uszu, yszy, asz, osz, usz, ysz
- b. ża, żo, że, żu, ży, aża, ożo, eże, użu, yży, aż, oż, eż, uż, yż
- c. cza, czo, cze, czu, czy, acza, oczo, ecze, uczu, yczy, acz, ocz, ucz, ecz, ycz

szyba, szyny, szynka, szelki, szufla, kasza, kaszel, maszyna, waszka, kosz, żaba, żagiel, żonkil, żona, żbik, morze, burza, abażur, małżeństwo, czapka, czosnek, czupryna, kaczka, paczka, pączek, bączek, mecz, lincz.

Ona chodzi do mojej szkoły. Zjadłem kanapkę z szynką. Założyłem stare kalosze. Tacie zepsuła się maszyna. Żaba skacze na łące, Rolnik skosił żyto. Wczoraj była straszna burza. Na meblach jest kurz. Kupiłem czapkę na zimę. Zjadłaś cały czosnek. Nie mam na to czasu. Kaczka spaceruje po łące. Umiem liczyć do 100. Oglądam dzisiaj wieczorem mecz.